

Zestátnění ČEZ a vládou regulované ceny způsobí problémy, varuje ekonom

SZ seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-ocima-byznysu-kolac-zisku-od-cezu-sice-lze-nakrajat-ale-ne-nekolikrat-rozdat-212502

Energetická krize a šok pro ekonomiku se začíná podobat začátku epidemie covidu-19 nejen v dopadech na spotřebitelskou důvěru, v dlouhodobosti a nutnosti se jim přizpůsobit, ale také v rozměru společenské debaty. Tehdy i nyní je větší část společnosti nespokojená s kroky vlády.

Tehdy ani nyní ale nebude chyba tolik na straně vlády jako spíše u občanů, kteří od vlády čekají nadpozemské schopnosti. V Evropě jsme si totiž už odvykli na pokles životního standardu a občané se začínají obávat zásadních ekonomických dopadů. A jelikož od vlády čekáme především garanci ekonomické prosperity, rozjela se tu celospolečenská debata, kdo může za vysoké ceny energií a jak to vyřešit. Samozřejmě bezbolestně, rychle a nějak „samo od sebe“.

Téměř každý má jasný názor na příčiny problému i na jeho řešení. Bohužel s rostoucími cenami energií na burzách roste i frustrace a touha po snadných a rychlých řešeních. Vláda ale nemá možnosti vyrobit si zemní plyn ani rychle sehnat elektřinu, protože zdroje na výrobu elektřiny se staví mnohem pomaleji než linky na výrobu roušek. Elektřina se pořádně nedá skladovat ani dovážet zdaleka.

V ČR se jedním z epicenter řešení stala společnost ČEZ a její zisky. Ty od roku 2019 rostou a během letošního roku s akcelerující cenou elektřiny akceleruje i zisk ČEZ. Když měla firma zisky nízké, nikdo o ní moc nemluvil, nikomu nevadila, tedy s výjimkou složité úlohy ČEZ Distribuce v postavení dodavatele poslední instance. Ale když letos management skupiny ČEZ (jinak opatrný v predikcích) navyšuje celoroční výhled EBITDA na úroveň 110 až 115 mld. Kč a čistý zisk na úroveň 60 až 65 mld. Kč, je to najednou lákavá suma k distribuci. A hned tu máme tolik nápadů, jak zisky ČEZ použít na ztlumení akutního energetického šoku.

Sice levnější, ale netržní

Myšlenka s nejhroššími negativními dopady je nápad na zestátnění či znárodnění celého ČEZ. Na této cestě řadě lidí především vadí, že by stát musel platit prémie minoritním akcionářům (ve Francii platí vláda akcionářům EDF prémii 20 % až 53 % podle úhlu pohledu a už se objevují náznaky žalob, že je to málo).

Pokud by nakonec ČEZ byl zestátněn a vláda by přes jeho 100% vlastnictví regulovala, tedy snížila, ceny energie, mělo by to řadu negativních dopadů. Cíleně nízký zisk ČEZ například povede k neschopnosti financovat nové jaderné bloky, na které se tak rád upíná např. „obchodník s emocemi“ Karel Havlíček.

Netržně nízká cena elektřiny bude také komplikací pro ostatní výrobce elektřiny v ČR a bude docházet k vysávání české levnější elektřiny okolními zeměmi. To by vedlo k nutnosti českou přenosovou síť izolovat od okolí, což bude komplikovat vyrovnávání nedostatků či přebytků energie. ČEZ jako s. p. (navíc s chráněným zájmem) bude opravdové místo pro korupci, úplatky, neefektivitu a může se i stát místem pro politickou propagandu. Podívejme se na stav České pošty, minulost ČSA, ČD, ČD Cargo.

Jeden z navržených způsobů, jak vše provést, je, že by ČEZ sám skoupil vlastní akcie. To by mohl podnik provést jedině za vlastní peníze, a přitom v současnosti má ČEZ horší likviditu z důvodu garancí burzovních pozic a v listopadu je splatná dividenda. Peníze ČEZ jsou jen jedny. Zadlužovat se může, ale pokud bude firma brzy generovat nulový zisk, pak ochota investorů ČEZ půjčovat bude nízká. Podobně se se zhoršeným výhledem a všemi uvažovanými kroky spíše snižuje i dluhová kapacita ČR.

Je tu také myšlenka na cenovou regulaci v ČR či celé EU. Tento krok by přes všechny závažné a dlouhodobé problémy cenu energie snížil, ale zároveň také snížil zisk ČEZ. K přerozdělení by tak moc peněz nezbylo a na nové jaderné bloky by už nebylo vůbec nic.

Dalším nápadem je mimořádná dividenda. Ta se zdá právně nejčistší, byť bude státní rozpočet potřebovat na kompenzace vyšší částky. ČEZ vysátý o likviditu na dividendu bude mít horší postavení pro výkup vlastních akcií, pro garance burzovních pozic na zajišťovací obchody a pro investice do nových energetických zdrojů.

Problém je totiž především nedostatek plynu a elektřiny na kontinentu. Je třeba hledat cesty, jak vyrovnat nabídku s poptávkou, a tak cenu srazit. Většina návrhů totiž míří tam, že se poptávka nesníží. Regulovat cenu je samozřejmě možné, ale trh si cestu najde jinudy a nebude to efektivní ani příjemné.